List 17. **NOVICE** Tečaj LIV.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 24. aprila 1896.

Politiški oddelek.

Deželnozborske volitve.

I.

Letos se bode na novo volilo deset deželnih zborov, in bodo nekatere volitve precej pomenljive. Pri njih bode vlada kolikor toliko morala pokazati svojo barvo. Dva ali trije deželni zbori bodo volili po novih volilnih redih, ako bodo dobili najvišje potrjenje.

Na Predarelskem bode zopet konservativna večina, naj se že novi skleneni volilni red potrdi ali pa ne. Tisti volilci, ki plačujejo od 1—5 gld. neposrednega davka, ne bodo volilnega izida prav nič premenili, posebno ker so se obdržale javne volitve po volilnih možeh, kar tudi ni brez upliva na volitve. Javno se marsikdo še ne upa tako voliti, kakor bi tajno volil.

Volitve v bukovinski deželni zbor tudi najbrž ne bodo prinesle posebnih prememb. Ondu bodo zopet volili cel trop uradnikov, največ političnih, kateri v deželnem zboru glasujejo, kakor želi vlada. Ta deželni zbor vladi še ni nikdar delal posebnih neprijetnosti. Samo jedenkrat se spominjamo, da so poslanci velepcsestva tega deželnega zbora delali hude ovire deželnemu predsedniku in je moral deželni predsednik potem ostaviti Bukovino. Pa še tedaj se gospodje niso bili sprli zaradi političnih vprašanj, temveč le zaradi osebnostij, zlasti zaradi tega, ker so bili pri neki pojedini preslabo pogoščeni. To je za te bukovinske gospode bilo važnejše, kakor vsa velika politična vprašanja, ki drugod politikom belijo glave.

Na Solnograškem pa utegne v novem deželnem zboru se malo bolj pokazati protisemitizem, ki se je polastil ondotnih mest. Liberalci morda zgube kak mandat. Posebno v Solnogradu so se llberalcem omajala tla, kakor smo videli pri občinskih volitvah. Vendar je pričakovati v novem deželnem zboru tako razcepljenost strank, da kaj posebnega ne bode storiti mogel.

Na Gorenjem Avstrijskem je konservativcem večina zagotovljena, dokler voli v skupini veleposestnikov tudi cerkveno veleposestvo. To se pa pod sedanjo vlado gotovo ne bode premenilo. Splošno ni pričakovati, da bi volitve v ta deželni zbor prinesle dokaj prememb.

Dolenjeavstrijski deželni zbor bi bil imel voliti po novem volilnem redu, ki pa ni dobil najvišjega potrjenja. Po tem volilnem redu bi se bilo direktno volilo in bile bi se vršile volitve v občinah doma, ako ima dotična občina vsaj 20 volilcev. Vlada je pa hotela, naj bi se zahtevalo vsaj 50 volilcev za to, da bode občina volilni kraj. To je kamen izpodtikljeja, zaradi katerega novi deželnozborski volilni red ni dobil najvišjega potrjenja. Sedaj ne vemo, se bode li sklical še jedenkrat deželni zbor, da sklene nov volilni red po željah vlade, ali se bode pa volilo po starem volilnem redu. Če se bode po starem volilnem redu volilo, bodo nekdanji dunajski podkraji volili še po volilnih možeh in sicer po starih volilnih okrajih, katerih pa prav za prav več ni. Vsekako bi bilo malo čudno, če bode velik del prebivalstva prestolnega mesta volil s kmetskimi občinami. Naj se že voli tako ali tako, liberalci bodo več mandatov izgubili. Na Dunaju ne bodo obdržali drugih mandatov, kakor mandate notranjega mesta, pa še ondu ne bode šlo brez boja. Volilci, kateri volijo v tretjem razredu pri občinskih volitvah, bodo namreč tudi v tem okraju protisemitski volili. Da se je pa volilna pravica nekoliko razširila, kar so nekateri zahtevali, bi na Dunaju prav gotovo v deželni zbor ne bil voljen noben liberalec. Kmalu bode v tej deželi za liberalce jedino zavetje še velepostvo in trgovinska zbornica dunajska.

V Šleziji bode hud volilni boj. Nemci bodo napeli vse sile, da bi potlačili popolnoma Slovane, ki so postali tako predrzni, da že snujejo svoje srednje šole. Posebno bode hud boj mej Slovani in Nemci v kmetskih občinah, ker tukaj gre za jednega deželnega odbornika. Nemci bi vsekako radi popolnoma sami gospodovali v deželnem odboru. Po mestih bode pa hud boj mej nemškimi liberalci in nemškimi nacijonalci. Liberalci bodo gotovo

nekaj zgubili. Vsled krivičnega volilnega reda bodo tudi v bodoče imeli Nemci večino v tej po večini slovanski deželi. Nekoliko bi vlada pač lahko za Slovane storila, ko bi hotela uplivati na veleposestvo. V veleposestvu je več mož, kateri niso baš tako nestrpljivi Nemci in bi gotovo tudi Slovanom nekaj pravic privoščili, da vlada nanje nekoliko upliva. To bi bilo v avstrijskem interesu, kajti baš v Šleziji se močno razširja prusofilski nemški nacijonalizem. Žal da se tudi sedanja vlada ne upa prav upreti temu toku.

Važne bodo volitve na Moravskem. Tu ima vlada popolnoma večino v svojih rokah. Odločuje večino namreč nefidejkomisno veleposestvo. To posestvo je razdeljeno v tri stranke, češko, srednjo in nemško-liberalno. Večino odločuje srednja stranka. Ta stranka je pa popolnoma vladno orodje. Dosedaj je ta stranka hodila z nemškimi liberalci, ker je vlada hotela, da se na Moravskem v deželnem zboru ohrani nemška deželnozborska večina. Tu bode grof Badeni moral pokazati, če ga je zares volja spraviti se s Čehi. Ako ne pomaga, da ta dežela dobi slovanski zastop, ko so vendar tri četrtine prebivalstva slovanske, ga Mladočehi ne bodo mogli podpirati. Večina v moravskem deželnem zboru je za Čehe dosti važnejša, nego notranji uradni jezik na Češkem. Zato pa mladočeška stranka gotovo zgubi vse zaupanje pri narodu, ako bi vlado še podpirala, ko bi tudi grof Badeni ničesar ne storil, da Moravska dobi deželni zastop, kakeršen jej gre po razmerju narodnosti v deželi. Nekateri člani srednje stranke so že sami iz lastne volje se izjavili, da se iz nefidejkomisnega veleposestva mora voliti nekaj Čehov v deželni zbor. Proti temu grozno deluje baron Chlumecky. Liberalci celo prete, da pojdejo v opozicijo, ako bi vlada podpirala Čehe. Tu bode torej grof Badeni moral izbirati mej Nemci in Čehi, odločiti se bode moral ali pojde na desno ali levo in to bode odločilno za vso njegovo daljšo politiko.

Politični pregled.

Državni zbor se sedaj posvetuje o volilni reformi. Toliko je skoro gotovo, da bode naposled za vladno predlogo se dobila dvetretjinska večina, ako tudi nekateri poslanci ugovarjajo posamičnim določbam. Baron Dipauli je zopet obnovil svoj predlog glede volilne pravice petakarjev. Mladočehi zahtevajo občno volilno pravico. Sploh pa ne bodo vsi ugovori dosti pomagali. Večjega razširjenja volilne pravice sedaj ni moč doseči. Sedanja vlada ni za to, a to ni glavna ovira. Najglavnejša ovira je državni zbor sam. Nobena stranka skoraj odkritosrčno ne želi občne volilne pravice, večina bi pa najrajše videla, da se volilna reforma sploh opusti. Udala se je nekoliko, ker ve, da drugače se le onemogoči. Za obširnejšo volilno reformo bode še le pozneje čas, ko bode vsaj nekaj pravih ljudskih zastopnikov v zboru. O sedanjih se namreč ne more reči, da so ljudski zastopniki, temveč so le zastopniki nekaterih privilegovanih slojev.

Dr. Lueger je zopet voljen za župana. Dobil je pri volitvi 96 glasov, liberalec bivši župan dr. Griebl pa samo 42. Dr. Lueger je izjavil, da volitev vsprejme. V svojem govoru je omenjal, kako Madjari delujejo proti Dunaju in naglašal, da je njegova izvolitev del boja za osvobojenje krščanstva in Avstrije. Nikakor pa ni njegova izvolitev boj mej njim in grofom Badenijem. Omeniti pa moramo, da dr Lueger v svojem govoru ni toliko naglašal nemštva, kot ga je, ko je bil prvič voljen. — Ne ve se še, če bode vlada njegovo izvolitev predložila v potrjenje. Vlada je sprva mislila ob jednem odrediti volitev podžupana, da bi prvi podžupan takoj prevzel občinsko upravo, potrjenje župana bi se pa potem lahko odlašalo. To misel je pa opustila, ko je izvedela, da protisemitje mislijo dr Luegerja voliti tudi za prvega podžupana in bi torej on bil tedaj takoj prevzel mestno upravo. Če vlada predloži dr. Luegerjevo volitev cesarju v potrjenje, še ni odločeno.

Pokojnine višjeuradniških vdov. — Te dni je v državnem zboru na dnevnem redu nov pokojninski zakon. Poslanci so se posebno izpodtikali nad visokimi pokojninami vdov višjih uradnikov. Tako je bilo določeno v vladni predlogi za vdove prvih treh činovnih razredov 5000, 4000 in 3000 gld. Finančni minister je opravičeval te pokojnine s tem, da so te vdove že tako boljšega življenja vajene. Take visoke pokojnine so se celo nemškim liberalcem, ki gotovo imajo dovolj ozira na boljše stanove, zdele previsoke in dr. Menger je predlagal, naj se jim dovoli po 3000, 2600 in 2200 gld., kar je gotovo še veliko preveč. Poslanec Fuchs je predlagal, naj se določijo dotične pokojnine z 2000, 1800 rn 1600 gld. Take pokojnine so gotovo še dovolj visoke. Od slovenskih poslancev je za Fuchsov predlog glasoval jedino gosp. Koblar. Primorski in štajarski poslanci ter dr. Ferjančič se glasovanja niso udeležili. Najbolj čudno je, da so zastopniki kmetskih občin Hohenwart, Klun, Povše, in Pfeifer glasovali proti temu predlogu. Take visoke pokojnine pač niso v interesu kmetov. Tu se je zopet pokazalo, pri kateri stranki so tisti poslanci, ki se potegujejo le za koristi višjih stanov.

»Schulverein« hira! — Kakor jadikujejo nemški židovski in nacijonalni listi, bo letos zopet okroglih 35.000 gld. primanjkljeja. Nemci sami se že spametujejo in ne marajo svojih krajcarjev darovati za nepotrebne „schulvereinske“ namene Ali kaj porekó koroški učitelji, ko odpadejo „Judeževi groši“, s katerimi jih sedaj radodarno zalaga „schulverein“? Lani je sprejelo take groše kar 72 koroških „šomaštrov“.

Kako prezirajo češke pesnike in učenjake. — Obhajal je nedavno češki pesnik Svatopluk Čech petdesetletnico svojega rojstva. Kakor je že pri takšnih priložnostih, ostali so pri slavnosti Čehi sami To je, za ta narodni praznik se „od zgoraj“ nihče ni zmenil. Tam „zgoraj“ na Dunaju še ne vedo ali nočejo vedeti, da na Češkem živijo danes trije največji pesniki, s kojimi se more ponašati Avstrija: Čech, Vrchlicky in Zeyer. Lepe besede nekdanjega ministra Conrada, da češka čast je zajedno tudi avstrijska čast, so žalibog le besede. Ali se znabiti vladi zdi, da je Svatopluk Čech v svojih pesniških proizvodih preveč slovansk? — Mesec dnij poprej je obhajal mestni arhivar praški, vseučiliščni profesor dr. Jos Emler svoj 60. rojstveni dan. Emler je kot zgodovinar predobro znan tudi izvan Avstrije, toda priznanja „od zgoraj“ ni dobil tudi ta mož nobenega. Ravno tako je bilo s slavnim profesorjem W. Tomkom, kateri je po dolgem in vspešnem delovanju na vseučilišču šel v zasluženi pokoj; tako je bilo tudi pri zadnji slavnosti, prirejeni na čast Vrchlickemu. Češki učenjak in pesnik ni pač še ravnotežen (!) nemškemu učenjaku! Koliko častnih odlikovanj bi že dobili češki učenjaki in pesniki, če bi jih bila po naključbi rodila nemška mati!

Tirolski Italijani. — Mej vlado in tirolskimi Italijani vršila so se te dni neka pogajanja, pod kakimi pogoji bi prišli v deželni zbor. Grof Badeni je pripravljen se ozirati na njih želje, sedaj se le še upira tirolski namestnik grof Merveld, ki kmalu pojde v pokoj Svojega deželnega zbora tirolski Italijani več ne zahtevajo, temveč le narodne kurije v tirolskem deželnem zboru V narodnih vprašanjih naj se sklene določba, da ne more deželni zbor ničesa skleniti brez dovoljenja obeh

kurij. Nadalje zahtevajo Italijani, da se razdeli deželni šolski svet v nemški in italijanski oddelek in pa deželni odbor tudi. Namestnik deželnega glavarja naj bi bil ob jednem Italijan, ter bi bil tudi član deželnega odbora. Predsedoval bi italijanskemu oddelku Pogajanja se niso končala, a vendar je mnogo upanja, da se doseže sporazumljenje. Podobno ureditev razmer kot jo zahtevajo Italijani za Tirolsko bi bila primerna tudi za Koroško, Štajersko in Primorsko

Poljski klub je dobil brco. Izključil je namreč posl. dr. Lewakowskega, ker je v neki stvari glasoval drugače, kot je bil klub sklenil. Dotična seja kluba je bila slabo obiskana in le tako je bilo mogoče, da so plemenitaši dobili večino proti demokratičnim življem. Na vso moč so delali, da bi pripravili volilce, da Lewakowskemu izreko nezaupnico in ga prisilijo, da odloži mandat. To se pa ni zgodilo Lewakowski je bil sklical shod volilcev, in ti volilci so se izrekli, da se vjemajo popolnoma ž njim. Pač so se pa na tem shodu slišale kaj ostre besede proti poljskemu klubu. Lewakowski je zastopal mesto Levov in za poljski klub je velika brca, če prebivalstvo glavnega mesta mu izreče tako nezaupnico. Vidi se, da se v Galiciji začenja upor proti gospodstvu poljske šlahte. Tudi mnogi poljski listi že obsojajo politiko poljskega kluba.

Bolgarija. — Z edne strani se zatrjuje, da nima obisk kneza Ferdinanda v Carigradu prav nobenega političnega pomena in da se turški sultan ni s knezom pogovarjal o nobenih večjih Bolgarije se tičočih vprašanjih. Z druge strani se pa poroča, da je sultan odgovarjal knezu zopetno zjedinjenje bolgarske cerkve z grško, da se je dogovarjal ž njim o zvezi, ki naj bi se storila mej bolgarsko in turško vojsko itd. Tudi se pravi, da je nevoljen zapustil knez Carigrad, ker je spoznal iz vsega, da Bolgarija še ni tako svobodna, kakor jo je mislil, temveč ima še vedno Turčija prevelik vpliv na njo. Brezdvomno je, da sta se sultan in knez razno dogovarjala in neverjetno je, da bi bila pri vsem tem naletela na posebna nesporazumljenja, kajti sicer bi sultan kneza ne bi bil tako obdaril in odlikoval. Podaril mu je 5 arabskih konj, ga imenoval feldmaršalom turške vojske in je njegovo spremstvo odlikoval z redovi. — V Petrogradu je bil knez Ferdinand kaj slovesno sprejet. Došel je tja minolo soboto. Na kolodvoru ga je pričakoval veliki knez Vladimir z velikim spremstvom. General Černjajev ga je v ime „Slavjanskega blag. občestva" pozdravil in mu ponudil kruha in soli. Knez se je zahvalil rekoč, da se čuti srečnega, da se more pokloniti ruskemu carju. Knez je bil v avdijenci pri carju in carici Pri vnanjem ministru Lobanovu se je mudil knez nad 2. uri. Pri obedu je car napil turškemu sultanu, potem posebno srčno knezu in princu Borisu — Razni listi raznovrstno poročajo o obisku kneza Ferdinanda v Peterburgu in o političnih vspehih tega potovanja.

Španija. — Pred kratkim so se vršile na Španjskem volitve v poslansko zbornico. Kakor je bilo pričakovati, se je zgodilo. Vlada je dosegla popolen vspeh. Saj pa tudi vlade znajo pritiskati na volilce. Ondi ni zadnji čas še nobena vlada propala pri volitvah, temveč si vsaka pridobila večino, kakoršno si je želela. Tako tudi zdaj. Voljenih je 318 njenih pristašev, takozvanih konservativcev, liberalci so si priborili 87 sedežev, republičani le 3. Da pa ta izid volitev ni izraz javnega mnenja, ve vsakdo. Posebno republikanska ideja je bolj razširjena po Španiji, kakor da je zmožna samo 3 sedeže si priboriti. A vlada se boji republikancev in napela je vse sile proti njim. Posebno sedaj, ko se vlada bojuje s tolikimi nevspehi na Kubi, so jej neljubi republikanci. Sicer pa vsa umetnost vlada ne bo nič pomagala, če odpade Kuba. Brezdvomno zavlada tedaj v Španiji druga ideja in kdo ve če bo sedanja vlada še mogla v bran stopiti proti republikancem. Izguba Kube je pač taka, da se vsled nje lahko napravi popolen prevrat v Španiji.

Kuba. — Španjska poročila so vedla zadnji čas povedati o nekih vspehih španjske vojske na Kubi. Vse to ni bilo istinito. Poveljništvo španjske vojske na Kubi, je širilo to vest, da prikrije slabo stanje Španije ondi in vspehe ustašev. Odkar so zvezne države amerikanske priznale Kubo za samostojno vojujočo se vlast, je temu Španjska vojska na Kubi odločno oporekala, češ, da ustaši ne morejo za tako vlast veljati, ker še niso vzeli nobenega mesta. To se je zdaj zgodilo. Vzeli so Španjcem mesto Pinar de Rio. Vsled tega je španjska vlada močno poparjena. Sklenili so poslati še 40.000 vojakov na Kubo, da rešijo čast Španiji in ohranijo Kubo. Kubanci dobivajo znatno podporo iz ameriških Zjedinjenih držav in tudi iz Anglije. Govori se, da se je sklenila mej ustaši in nekim angleško-ameriškim sindikatom neka tajna pogodba. Sindikat daje denar. Kubanci so se pa zavezali dovoliti sindikatu, olajšave za blago, ki bo dohajalo na Kubo. Čez deset let naj bi se potem Kuba pridružila Zjedinjenim državam. V vsem kaže slaba Špajncem. Že danes se lahko reče, da je Kuba izgubljena za Španijo, kar pomeni za to velikansko izgubo. Koliko milijonov se je že potrosilo in potem pa zanaprej odpadejo še znatni dohodki, katere je dajala Kuba Španiji. Izvršiti bi se moral pač nenavaden preobrat, da bi Španija zdaj še dosegla vspehe na Kubi.

Afrika. — Pogajanja Italije z Menelikom so se razbila, poveljnik zgubljene bitke pri Adui, Baratieri, je v preiskovalnem zaporu v Masavi, laška vojska pa še nadalje eksperimentuje proti Abesiniji. Abesinci menda mirujejo in se pripravljajo za napad v jeseni. Njim se ne godi nič hudega, doma so in stroškov nimajo izvanrednih. Drugače je pa z italijansko vojsko. Ta se mudi daleč z doma, in potrosi ogromne svote za preživetje. Danes se res prav nič ne ve, kako se končajo te afriške homatije za Italijane, gotovo pa je, da z dobičkom ne bodo odšli iz Afrike. Pa vsaj gmotno itak vedo, da so tepeni, rešili bi le še radi to malce časti, kar je še niso izgubili pri Adui.

Obrtnija.

Belokranjska železnica.

(Govor posl. J. Višnikarja v seji poslanske zbornice dne 17. marca t. l.)

(Konec.)

V teh motivih zakonu z dne 6. junija 1890. drž. zak. štev. 118 o koncesiji dolenjskih železnic se bere doslovno:

Projektovane dolenjske železnice imajo ne samo krajevni, nego tudi obratnopolitičen in splošn državen pomen, ker je glavna proga Ljubljana-Novo mesto srednji del vojaško važne direktne železniške zveze mej dolenjo Ogersko in zapadno državno mejo in ker leži v smeri že davno zahtevane glavne železnice, ki naj se najprej zveže s hrvatskimi železnicami, po katerih se morda kdaj združijo z dalmatinskimi železnicami, za kar govore jako važni trgovinski in politični razlogi.

V poročilu železniškega odseka o tem načrtu se še odločneje naglaša obratnopolitični pomen dolenjskih železnic in potreba, da se nadaljujejo do dež. meje. Zlasti se naglaša, da se je proga Ljubljana-Karlovec nahajala že v načrtu, kateri je predložilo meščansko ministerstvo poslanski zbornici dne 15. marca 1869. l., glede popol-

nitve omrežja avstrijskih državnih železnic, in da je namreč strašna kriza v l. 1873. mnogo k temu pripomogla, da se takrat ta proga Ljubljana-Karlovec ni gradila na državne stroške.

Pozneje so se premenile razmere za to železnico neugodno. Postali smo skromnejši in da bi tega, kar je dobro, ne žrtvovali temu, kar je bolje, in na to čakali, smo se l. 1890. začasno zadovoljili samo z glavno progo druge vrste Ljubljana Novomesto-Straža, dočim se je belokranjska železnica pustila in suspenso. Iz tega izhaja, da ni pred dvema letoma še nihče mislil na ozkotirno železnico. Kot uzrok, da se zdaj neče normalnotirna železnica, se samo navaja, da bi se vsled nje promet od Trsta obrnil na Karlovec in Reko. Če se primerja oddaljenost Ljubljane od Trsta z oddaljenostjo Ljubljane od Novega mesta, Karlovca in Reke, je strah popolnoma neopravičen.

Ljubljana je od Trsta 144 *km* oddaljena, od Reke pa 140, torej za 4 *km* manj. Karlovec je od Reke oddaljen 176 *km*, torej za 36 *km* več, nego Ljubljana po južni železnici čez Št. Peter od Reke in za 32 *km* več nego od Ljubljane do Trsta po južni železnici.

Daljava od Ljubljane do Reke čez Novo mesto, Metliko ali Črnomelj in Karlovec bi znašala:

Od Ljubljane do Novega mesta 76 *km*, od tod do deželne meje 60 *km*, od tod do Karlovca kakih 34 *km*, in od Karlovca po obstoječi železnici do Reke 176 *km*, skupaj torej 346 *km*, dočim znaša od Ljubljane do Trsta 144 *km*, torej za 202 *km* manj.

Ako se doseže ugodnejša zveza Rudolfove železnice s Trstom, kar upamo, bi bile razmere za Trst še boljše.

Od Novega mesta je čez Karlovec do Reke 270 *km*, od Novega mesta čez Ljubljano v Trst 220 *km*, torej za 50 *km* manj, za toliko skoraj, kolikor bo dolga vsa belokranjska železnica.

Iz teh podatkov je vidno, da kranjska dolenjska stran vsaj tostran Gorjancev ne teži na Karlovec-Reko, nego na Ljubljano-Trst, da torej ni govora o tem, da bi dolenjska in belokranjska železnica odvrnila promet proti Reki, tudi ko bi se kdaj dosegla zveza s Karlovcem.

Ta proga bi skrajšala pot do hrvatskih, bosanskih in dalmatinskih železnic. Sodim, da bi bilo tako skrajšanje tudi v interesu Cislitvanske, ker bi izvažanje premoga iz Belekrajine na Ogersko nam nič ne škodovalo, nego samo koristilo. Na drugi strani bi se pomnožil promet na dolenjskih železnicah in uvoz žita, na kateri smo navezani.

Dasi bi znašali stroški za normalnotirno železnico uštevši interkalarne obresti in rezervni fond 3,300.000 gld., stroški za ozkotirno pa samo 2,200.000 gld., torej za 1,100.000 gld. manj, so vendar koristi, katere bi dajala normalnotirna železnica, tako velike, da se mora taka železnica priporočati. Lokalnim potrebam bi za zdaj zadostovalo, če bi vsak dan vozila dva mešana vlaka sem in tja, kadar bi bilo potrebno pa bi se priredili posebni vlaki.

Mislim, da pri takem obratu bi obratni stroški ne bili ravno veliki. Na drugi strani bi bilo dobro, ko bi se odškodnina za obratne stroške določila v odstotkih od kosmatih dohodkov, ker bi se tako dobila bolje podloga za financiranje železnice.

Deželni zbor kranjski je izjavil, da je pripravljen, podpirati to podjetje kar najbolj mogoče. Pripravljen je, dajati letni prispevek ali prevzeti za primerno svoto glavinskih delnic. Seve, da vsled lanske katastrofe dežela ne bo mogla mnogo prispevati.

Končno si dovoljujem, priporočati vladi kar najtopleje to železnico in prosim, naj vlada pospeši in omogoči zgradbo te železnice s tem, da pospeši pogajanje in stvar kolikor mogoče podpira, če mogoče s prevzetjem garancije obresti.

Sklicuje se na že predložene resolucije in na predlog proračunskega odseka, končam s to prošnjo. (Odobravanje).

Obrtnijske raznoterosti.

Shod avstrijskih obrtnikov je zboroval te dni v Opavi. Shod je izrekel nezaupnico poročevalcu o obrtni reformi in se izrekel, da se mora predložena predloga obrtnega zakona znatno predelati.

Izdelava zrcal po kemično-električnem potu. Ivan Boas v Kielu je iznašel nov način izdelovanja zrcal. Znano je, da se težke in žlahtne kovine dajo z elektriko v Geislerjevi cevi s pomočjo elektrike hlapiti. Če v cevi ni druzega kot nekaj zredčenega vodika, se usede na stene čista kovina in se močno prime. Porabil je to lastnost za izdelavo zrcal. Po tem potu napravljena zrcala so mnogo boljša, nego po dosedanjih kemičnih potih napravljena.

Sovražnik podpor v rudnikih. V rudnikih podpro vse z lesovjem, da se jama ne udere. Nedavno so pa zasledili po nekaterih rudnikih kebra, ki ta les močno razjeda, tako da ga uniči in se vsled tega podpore zdrobe. Ta keber se hitro množi. Da se to prepreči, mora se lesovje namazati s karbolinejem, ali pa napojiti s klorovim cinkom, kositernim klorirom, arzenikovo kislino ali kreozotom.

Kmetijstvo.

Ljubljanska mestna hranilnica.

Mestna hranilnica ljubljanska je ravnokar razposlala svoj, od občinskega sveta v zadnji seji potrjeni računski zaključek in bilanco za leto 1895. pravzaprav za šesto upravno dobo, odkar posluje ta, za bodočnost zelo pomembni domači denarni zavod.

Ker nam kaže ta računski zaključek oziroma bilanca že dokaj znatne uspehe, spregovorimo naj nekaj več besed o dosedanjem delovanju mestne hranilnice ljubljanske.

Sklep občinskega sveta, da se ustanovi v Ljubljani mestna hranilnica, sega precej daleč nazaj. Bilo je 31. marca 1882. l., torej kmalu potem, ko je v mestnem

zastopu dobila večino oziroma nastopila narodna stranka, da se je stavil in z navdušenjem vzprejel dotični predlog. Ta predlog stavil je tačasni obč. svet. dr. Alfons Mosche. A obravnave, ki so sledile temu sklepu in provzročile obč. svetniku gosp. Iv. Hribarju, kot poznejšemu poročevalcu v tej zadevi, mnogo truda in napora, trajale so dolgo vrsto let. Načrt hranilničnih pravil vračal se je opetovano pred forum občinskega sveta in šele, ko so se vsa določila v načrt jasno in po obstoječih zakonih vzprejela in je občina izpolnila vse pogoje, je dež. vlada vsled ministerskega pooblastila dne 25. dec. 1888. l. potrdila pravila. Vendar pa hranilnica takoj po potrditvi teh pravil ni pričela s svojim poslovanjem. Treba je bilo k pravilom ustvariti še izvrševalne določbe. Te je potrdila deželna vlada dne 10. februvarja 1889. l. Dalje je bilo poskrbeti vse potrebno za nastanitev hranilničnega urada, voliti upravni odbor in ravnateljstvo, poiskati si uradnikov in pripraviti pisarniška orodja.

Dne 1. oktobra 1889. leta, potem, ko je položila mestna občina ljubljanska v avstrijski zlati renti 20.000 gld. jamčevine za uloge in obresti, so se otvorile duri tako dolgo zaželene mestne hranilnice v Ljubljani in se je pod predsedstvom veletržca g. Fr. Ks. Souvana v njej pričelo poslovanje.

Takoj v prvem letu se je pokazalo, da je občinstvo težko pričakovalo domačega hranilnega zavoda kajti prvi računski zaključek, ki ga je položila hranilnica za dobo 1. oktobra 1889. do 31. decembra 1890. leta izkazal je denarnega prometa skoro že 6 milijonov gold., uplačanih ulog pa skoro 1 milijon gold., danih hipotečnih, občinskih založnih in meničnih posojil pa tudi precej nad $^1/_2$ milijona goldinarjev. Istotako je že v tem letu hranilnica investovala nad 200.000 gld. v vrednostnih listinah. Vzlic temu živahnemu prometu zaključila je hranilnica prvo svojo poslovno dobo z nedostatkom 1654 gld. 32$^1/_2$ kr. v bilanci in to iz dveh razlogov. Na jedni strani provzročili so stroški za uradne potrebščine, mej njimi mnogi, ki se ne dajo subsumirati niti mej ustanovne stroške, niti ne spadajo v račun inventarja, hranilnici občutno obremenje; na drugi strani pa je bilo tačas upeljano dnevno obrestovanje hranilnih ulog za hranilnico zelo neugodno. Ta, dasi z ozirom na zgodovinsko izkušnjo pri ustanovljenju sličnih denarnih zavodov, ne ravno nepričakovani rezultat je dal povod, da se je upravni odbor takoj lotil preosnove pravil ter so se na njegov predlog premenile določbe glede obrestovanja hranilnih ulog. Od začetka l. 1892. se obrestujejo uloge polumesečno.

Dasi pa v letu 1891. obrestovanje ulog še ni bilo polumesečno, nego dnevno, vendar je zaključila hranilnica že to leto z dobičkom in sicer v čistem znesku 895 gld. 65 kr. Tak je bil torej prvi dobiček. Bil je majhen, a pozdravili smo ga z nado, da bode rasel in nekdaj dosegel impozantno svoto — kakor zrase iz malega drevesca veliko košato drevo.

L. 1892. so se v upravnem odboru in ravnateljstvu dogodile precejšnje spremembe. V istem letu potekla je namreč prva poslovna doba hranilničnih mandatorjev. Začetkom l. 1893. pa je tudi izstopil iz predsedstva g. Souvan ter prepustil svoje mesto veletržcu g. Petričiču, katerega je upravni odbor dne 29. marca 1893. leta z vzklikom volil svojim načelnikom upajoč, da posveti svoje spretne moči mladému zavodu, ki potrebuje skrbnega voditelja ravno tako, kakor potrebuje nežna cvetlica dobrega vrtnarja. Kako se je odzval novi predsednik svoji prevzeti nalogi, ne govore samo uspehi, ki so se dosedaj dosegli v hranilnici, govori marveč to, da se je hranilnični organizem tačas popolnoma konsolidiral, da je tako v upravi, kakor v izvrševalnem uradovanju nastopilo sistematično urejeno poslovanje. Toda namen tem vrsticam ni, slaviti zaslužne može, nego ob kratkem narisati zgodovinske črtice iz poslovanja in napredka mestne hranilnice ljubljanske. Napredek pri denarnih zavodih, kakor so hranilnice, pa se izraža vedno najbolj v številkah, zlasti v onih, ki se nahajajo v letnih zaključkih.

Računski zaključek mestne hranilnice ljubljanske za l. 1892. izkazuje denarnega prometa že okroglo 7,600.000 gld. uplačanih hranilnih vlog 2,213.055 gld., hipotečnih in drugih posojil 1,535.063 gld., čistega dobička za isto leto pa 8276 gld. V tem letu ustanovili sta se splošna in posebna rezervna zaklada. V istem razmerju rasel je denarni promet v letih 1893., 1894, 1895. Ravno tako so se množile hranilne uloge, posojila in se je zvišal dobiček. Zadnje leto 1895. je imela hranilnica denarnega gibanja nič manj kakor 9,161 957 gld.32 kr. Bilanca njena pa izkazuje koncem istega leta 4,020.743 gld. 82 kr. uplačanih hranilnih ulog. potem 2,593.342 gld. 52 kr. hipotečnih, 225.906 gld. 10 kr. občinskih in deželnih in 48.644 glg. 31 kr. založnih in meničnih posojil, v contocorrentu 730.203 gld. 72 kr. in v vrednostih listinah investiranega kapitala 322.631 gld. 50 kr., letnega dobička skupaj 17.000 gld. 55 kr. in lastnega premoženja v obeh rezervnih zakladah pa 51.716 gld. 42 kr., torej za dobo šestih let znamenit dobiček. V letih 1892. do 1895. je hranilnica odpisala od vrednosti inventarja znatno svoto 1694 gld 12 kr. ter račun ustanovnih stroškov, ki je znašal v bilančnih aktivih 990 gld. 44 $^1/_2$ kr. popolnoma odstranil.

Iz nevedenih podatkov razvidi se, da so uspehi, ki so se dosegli v mestni hranilnici ljubljanski tekom prvih šestih let, zelo ugodni. To dalo je tudi v zadnji seji občinskega sveta, gospodu ravnatelju Ivanu Hribarju povod, da je dokazal, za koliko bi bila danes mestna hranilnica ljubljanska na višji stopinji, če bi začela s svojim poslovanjem vsaj že takrat, ko je občinski svet sklenil nje ustanovitev. Matematična verojetnost, kakor je imenavani obč. svet. navajal, kaže na podlagi zadnjega zaključka in bilance, da bi dandanes mestna hranilnica ljubljanska razpolagala gotovo že čez 250.000 gld. v rezervnih zakladah in bila tudi v prijetnem položaju v smislu § 5. hranilniških pravil svoje prebitke posvetiti v občekoristne namene, kar bi zlasti mestu Ljubljani, ki potrebuje sedaj po potresu velike denarne pomoči, jako dobro došlo. Žal

tudi iz drugih ozirov da se ta hranilnica ni prej ustanovila. Bili so časi in ne ravno daleč nazaj v preteklosti, ki so bili mnogo ugodnejše za hranilnilce, nego so sedaj. Denarni trg takrat bil je ugoden za dobro investovanje razpoloženega kapitala. Dandanes na primer nalagajo hranilnice denar kaj težko na vrednostne listine ker leté vsled visokih kurznih cen, komaj tolko obrestij donašajo, kakor jih mora plačevati hranilnica na hranilne uloge. Iz tega sledi, da morajo hranilnice obračati večjo pozornost nego prej na hipotečna posojila. Toda tudi tukaj gre to le do gotove meje. Ta meja obrisana je po razmerju ulog in hipotečnih posojil. Hipotečna posojila smejo nomalno znašati od 50 do 60 % vplačanih ulog, da je razmerje zdravo, kajti denar izplačan na hipotečna posojila je vezan denar, katerega se ne more v vsakem hipu mobilizovati; hranilnica pa mora biti vseleej v položaju, da zahtevam strank pri vzdigu ulog zadosti in zato mora imeti vedno dovolj denarja na razpolaganje in če je ta naložen, mora biti tako naložen, da se ga ima v hipu pri roki, ako se ga potrebuje. Sledi pa iz tega, da zamore hranilnica dobra in hitro prospevati le, če hitro naraščajo hranilne uloge.

Res je, da je v tem oziru mestna hranilnica ljub. vrlo napredovala in če se pogleda v štatistiko starejših hranilnic, se vidi, da so v preteklih časih le te potrebovale mnogo več časa, da so štele toliko hranilnih ulog, kakor mestna hranilnica ljubljanska po šestletnem delovanju, in ta faktum priča, da so se rodoljubi ogreli za to hranilnico. Še bolj napredovala pa bode mestna hranilnica ljubljanska, če se jo oklenejo vsi, katerim je ona pri srcu, torej tudi tisti, ki dosedaj svojih prihrankov še niso plodonosno naložili v mestni hranilnici ljubljanski.

Kmetijske raznoterosti.

Zebre. Dolgo se je mislilo, da se zebre, to je neki lepo pisani konji v Afriki ne dajo ukrotiti. Skušnje so pa pokazale, da se dajo ukrotiti in navaditi za vožnjo. Vztrajnejše so kot naši konji in manj bolezni podvrženi.

Vinstvo se je močno jelo razširjati v čilski republiki v Ameriki. Podnebje je ondi najugodneje za vinstvo. Daje se pridelati najfinejše vino, ker grozdje dobro dozori. Trtne uši v tej državi še ne poznajo.

Shranjevanje mesa. V Švici imajo navado, da meso denejo v kadi, ki merijo poldrugi meter v primeri in so 2 do 3 metre široke. Na dno posode denejo živih kropiv, te potresejo z zmesjo jegnega dela sladorja in dveh delov kuhinjske soli. Na to se položi jedno vrsto mesa, potem se pa zopet soli. Od strani se pa denejo kropive, da se meso posode ne tiši. Tako se položi več vrst mesa, dokler ni posoda polna, ali pa vse meso zloženo. Na to se posoda zapre s pokrovom in obloži s kamenjem. Meso se tako ohrani več tednov.

Osredna gniloba sladorne pese prihaja od neke glivice. Da se ta bolezen ne razširi, naj se pesno seme, predno se seje, dene 48 ur v vodo, v kateri se je razstopilo nekaj modre galice, in delo nekaj živega apna. Potem se seme opere in poseje.

Breje krave se mnogo ložje otele, ako se včasih prehodijo, kakor če so morda vedno privezane v hlevu.

Poučni in zabavni del.

Varšavski spomini iz 1830. leta.

(Ruski spisal N. P. Makarov.)

IX.

Lirik lahkoživec in improvizovani zakon iz ljubezni.

V večjo popolnost in slikovitost varšavskega življenja, tu navedem še nekatere črtice, katere dokazujejo, kake stvari je tedaj bilo mogoče delati brez velike, a včasih tudi brez vsake odgovornosti.

Tedaj je služil v titovskem polku častnik neki Izmajlov. To je bil človek najbolj omejenega uma in izobraženosti, a jako prijazen dečak in so ga zato vsi tovariši radi imeli. Vedno so se šalili ž njim, a on se ni nikoli razjezil.

Nekdaj je bil v večji družbi častnikov. Pili so šampanjec in se zabavali. Nekdo se obrne k Izmajlovu in reče:

— Izmajlov! Čemu ti ničesa ne pišeš? Vsaj je jeden tvojih soimenikov pesnik, basnopisec. Si li poskusil ti kedaj napisati kake stike?

— Ne, nikoli nisem poskušal — odgovoril je Izmajlov.

— Pa sedaj poskusi. Prepričan sem, da napišeš lepe stike. Takoj se loti. Tukaj je papir in svinčnik. Usedi se in piši.

— Da, kaj naj pišem?

— No napiši kake stike, bodi si tudi odo na šampanjec.

— Tukaj ni mogoče, je hrup in me motijo.

— Tako pojdi in zapri se v to sobo in piši. Mi bodemo z nepotrpežljivostjo pričakovali tvoje pesmi.

Izmajlov se je zaprl v posebno sobo. Celo uro je ondu sedel, vedno delal in grozno se trudil in potil. Zato je pa tudi naredil vzgledno pesem. Ko se je vrnil k popivajočim tovarišem z listom v roki, je vse utihnilo in oči in ušesa so se obračala v novega pesnika. Pesnik se je odkašljal ter slovesno prečital sledečo odo:

»O butilka ti, butilka draga,
Iz tebe kipi kapljica mila,

Utis je bil ogromen. Razlegali so se oglušujoči dobroklici in novega pesnika so proslavljali kot bi bil največji lirik novega časa. Ta lirik je pa imel jako originalne navade, imel je lepo premoženje in je bil velik lahkoživec in je rad lenaril in se mehkužil, in to tudi povsod, celo v službi. Če je šel na stražo, se celih 24 ur ni pokazal pred stražnico. Vse dolžnosti častnika je opravljal najstarši podčastnik. Sam je pa lenaril in mehkužil se tako le:

Ko je prišel na stražo, je k njemu prišel vojak s culico v rokah. Izmajlov takoj odloži vse znake stražnega častnika, obleče se v ponočno suknjo, šlape in ponočno čepico. Potem se uleže na divan ali pa usede v velik naslonjač in uda nemotenemu lenarjenju. Kadi iz pipe, pije, je, spi, se prebudeva in zopet zaspava. Naj gre

tudi kak višji častnik mimo glavne straže, naj stražnik tudi zvoni, kot bi plat zvona bil — Izmajlov se ne gane, njega vse nič ne briga, on neče za ničesa drugega vedeti, kot za počivanje in lenarjenje. Včasih so mu rekli tovariši:

— Ej, Izmajlov! Te bodo že zalotili. Ti bodo že dali za tvojo ponočno suknjo v stražnici in za tvoje straženje v ponočni suknji.

Kaj pa bo? — odgovoril je mirno lahkoživec. Že petdeset takih straž se je dobro izteklo. Če jih mine še petdeset in me pri stoteri zalotijo, mi ne bode žal, če jeden pot nemirno prebijem za sto drugih.

Izmajlov račun je bil zanesljiv. Preživel je v Varšavi tri leta, in vedno je lenaril na straži, pa ga vendar niso zalotili. Naposled se je tudi njemu izneverila sreča.

Nekoč se je pripeljal cesarjevič z načelnikom generalnega štaba Kuruto v Brilevsko hišo. Opazil je, da mu je prišla skazat čast straža brez častnika.

— Kje je častnik? — vprašal je veliki knez staršega podčastnika.

— Šel je po potrebi.

Cesarjevič je pogledal na uro in čakal deset minut, stopil iz voza in šel v stražnico, kjer je našel Izmajlova v nočni suknji, šlapah in nočni čepici. Si li morete misliti obojih presenečenje. Ne spregovorivši besede, prime cesarjevič stražnega častnika za roke, pelje ga ven pred stražnico in reče k načelniku generalnega štaba, sedečemu na vozu!

— Kuruta, poglej ga, kakšen dečak je!

In to rekši, je obrnil Izmajlova okrog na vse strani. Nesrečni častnik je držal z jedno roko vkupe nočno suknjo, da ne vidijo, kako pomanjkljivo je spodaj napravljen, z drugo je pa prevzdigoval svojo nočno čepico, in delal cesarjeviču nizke, popolnoma kitajske poklone in govoril z žalostnim glasom:

— Kriv sem, vaša visokost! poslednji pot v svojem življenji, nikoli več.

Podoba Izmajlova je bila tako smešna, da bi bila veliki knez in pa Kuruta kmalu popokala od smeha. Ta občni smeh je rešil Izmajlova: zaprli so ga štirinajst dnij na glavni straži. Kmalu nato ga je neka figurantinja vjela v mreže, oženil se je, poslovil se od vojakov, da bode na deželi lenaril, kakor mu bode ljubo, in se mu ne bode treba nikogar bati. Ne ve se pa, če je še nadalje vadil svoj lirični talent. Morda kedaj izidejo njegova dela in zatemne vse stare in nove pesnike lirike.

(Dalje sledi.)

Poučni in zabavni drobiž.

Prvi nemški časopis je bil začel 1609. leta izhajati. Jeden iztis tega lista je spravljen v heidelberški vseučiliški knjižici. Kje se je ta list tiskal, ni razvidno

Nekaj o zdravilnem cipivu (Heilserum) proti davici. Zdravljenje davice s cepivom postalo v Ljubljani splošno veljavno še le v drugi polovici lanskega leta. Pokazalo se je v vsakem obziru priporočljivo in pri večini slučajev jedino vspešno. Lani je bilo v Ljubljani uradno izglašenih 281 davičnih bolnikov. Od teh se je zdravilo 147 bolnikov s cevom, 134 pa na drug način. Od cepljencev je ozdravelo 90 5 %, od necepljencev pa le 55 3 %. Umrljivost se je pri necepljencih v primeri z letom 1894. še zvikšala za 2 7 %. Te številke neovrgljivo dokazujejo, kako ničevi in prazni so pomisleki zdravnikov, ki nasprotujejo cepljenju in trdé da je bilo zdravljenje s cepivom le zategadelj tako vspešno, ker so bili slučaji davice sploh lahki. Ker je pa cepljenje zdaj povsod in splošno razširjeno, se bo kmalu še ona peščica zdravnikov, kateri so zdaj še nasprotniki cepljenja, prelevila v njegove pristaše. Cepljenje priporoča tudi priprosta in ročna raba zdravila, katero je popolnoma nenevarno. Le 6 % cepljenih bolnikov je dobilo namreč še kako drugo bolezen. Dokazano ni, da je to bolezen preuzročilo cepljenje, dokazano pa je, da so vsi ti bolniki ozdraveli. Cepivo se dobiva vsigdar zdravniško pregledano, sveže in ceno za premožnejše ob lastnih stroških, za ubožne brezplačno v c kr. Rudolfovi bolnici na Dunaju Ceni in olajšani dobavi (zasluga visoke c. kr. deželne vlade, se je tudi zahvaliti, da je umrljivost davice sploh z leta 1894. na leto 1895. pala z 42 % na 26 3 %. Konečno še nekoliko podatkov o cepljenju samem. Prvi dan bolezni je bilo cepljenih 122, od katerih jih je 13 umrlo; drugi dan 20, umrl nobeden, tretji dan 2, umrl nobeden, pozneje trije, umrl 1. Slučajev je bilo 24 lahkih 81 srednjih, 42 težkih. Komplikacije so se pokazale izključljivo le pri onih bolnikih, ki so bili cepljeni prvi dan bolezni. Cepivo je bilo v 124 slučajih iz c. kr. Rudolfove bolnice na Dunaji, v 23 pa iz Hoechsta na M.

Novice.

— **Pri dopolnilnih volitvah v občinski svet ljubljanski,** ki so se završile danes, so bili v vseh treh razredih izvoljeni od narodne stranke priporočeni kandidatje in sicer v III razredu gg.: Fran Mally, usnjar in posestnik, Jakob Dimnik, mestni učitelj, Oroslav Dolenc, svečar in hišni posestnik, Jakob Zabukovec, c. kr višji računski svetnik v p. in Josip Turk, izvošček in hišni posestnik; v II razredu gg.: dr. Ivan Tavčar, dež odbornik, advokat in hišni posestnik, Ivan Vladimir Hrasky, deželni inženir in dr. Lovro Požar, c. kr. gimn profesor; v I. razradu gg.: dr. Karol Bleiweis vitez Trsteniški, deželni primarij in hišni posestnik in Vaso Petričič, veletržec in hišni posestnik. Gg.: Fran Mally, Jakob Dimnik, Josip Turk in dr. Lovro Požar so na novo voljeni, ostali so bili že prej občinski svetniki. — Nasprotna stranka se je samo v tretjem razredu udeležila volitve.

— **Pomožni odbor dunajski za poškodovane po potresu,** pri katerem se je obilo zaslug iztekel g. dvorni svetnik Šuklje, je poslal vsega skupaj za nesrečne Ljubljančane 165 660 gld 46 kr. Sedaj je pomožni odbor prenehal z nabiranjem.

— **Dunajska občinska delegacija,** zastopajoča občinski svet, sklenila je v svoji seji dne 9. aprila t. l. izreči odboru „Glasbene Matice“ v imenu stolnega mesta dunajskega zahvalo za prireditev dveh dobrodelnih koncertov.

— **Kranjska hranilnica** je pri svojem občnem zboru dne 9. aprila t. l. sklenila nakupiti za 14 900 gld glavinskih delnic za vrhniško železnico in je dovolila 44.339 gld. raznih podpor in sicer: Za dobrodelni namene 6580 gld za učne namene v podporo šolam 9350 gld., v podporo učencem pa 4195 gld.; za občekoristne namene, zavode in društva 12.330 gld. itd. Hranilnično upravno premoženje znaša 37,296 92 gld. 13 kr. Na hipotekah ima hranilnica izposojenega 15,553.003 gld. 80 kr. Vloge znašajo 31,719.945 gld. 44 kr.

— **Usposobljenostni izpiti za meščanske in ljudske učitelje** se pričnо v Ljubljani dne 4 maja t. l.

— **Umrl** je dne 15. aprila v Celju učitelj jugoslovanskih jezikov na graškem vseučilišču, odlični slovenski jezikoslovec dr. Vatroslav Oblak. Časten spomin bodi mej nami še mlademu a učenemu jezikoslovcu našemu!

— **Pri Mariji pomagaj na Brezjah** je s 1. majem počenši ob delavnikih vsakdanja sv. maša ob $^1/_4$ 10 uri, ob nedeljah in praznikih pa služba božja ob $^1/_2$ 11. uri dop. Ob praznikih Matere Božje je tudi zjutranje opravilo ob $^1/_2$ 7. uri

— **Domači umetnik kipar g. Alojzij Gangel** je po naročilu g. ces. svetnika Iv. Murnika ravno dodelal na pokopališču nad rakvijo nepozabne rodoljubkinje in dobrotnice gospe Marije Murnikove prekrasni nagrobni relief iz kararskega marmorja, ki nam predstavlja milodarnost, ki je dičala prerano umrlo pokojnico. Izdelovatelj in naročnik sta si postavila s tem relifom lep spomenik tudi sebi, prvi, ki je to li mojstersko dovršil delo, drugi pa, ki je podpirajoč domačo umetnost, dal napraviti to dragoceno delo, kakoršnega dosedaj še ni bilo na ljubljanskem pokopališču.

— **Zgradba doma »Glabene Matice«** se je oddala stavbeniku g. Viljemu Treotu, kot najcenejemu ponudniku.

— **Stavbo gimnazijskega poslopja v Kranju** je občinski svet oddal v svoji seji dne 19. aprila t. l. kranjski stavbeni družbi za 88.000 gld. Proračun stavbenih stroškov se je glasil na 110.700 gld. Kranjska stavbena družba je bila najceneji ponudnik.

— **Tržiška železnica.** Konzorcij za zgradbo železnice Kranj-Tržič je pod načelstvom drž. poslanca Nj. prevzvišenosti gosp. barona Schwegla zopet storil vse potrebne korake, da če le moč, dožene konečno zgradbo te posebno za industrijski Tržič zelo potrebne železnice. Ravnatelj S. Rieger pri sv. Ani je tem povodom izdal brušurico, v kateri opisuje vsa dosedanja prizadevanja za zgradbo te železnice.

— **Dobrodelne predstave v gledališču** v korist Josefinum-u v Ljubljani bodo nemške dne 29. in 30. aprila t. l., slovenska pa 9. maja t l.

— **Obdačenje sejmskih pristojbin.** Minole dni se je razpravljalo pri upravnem sodišču na Dunaju o pritožbi mesta dunajskega, proti deželnemu finančnemu ravnateljstvu, ki je zahtevalo za pristojbine od sejmskih prostorov dohodninski davek in to za l. 1886 do 1891. Davčna oblast je mnenja, da so sejmske pristojbine dohodek občinskega premoženja in kot take davku podvržene. Občina pa trdi, da je ta dohodek le neki davek, ki se pobira na podlagi sejmskega reda in je tudi v obrtnem redu kot davek oznamenovan. Sejmski denarji tudi niso noben ekvivalent za uporabo prostora. Propis dohodninskega davka torej ni utemeljen. Upravno sodišče je odločilo v smislu mnenja mestne občine Dunajske.

— **V Velikih Laščah** napravili so za župno cerkev nov velik zvon težek 49 centov. Dne 14. t. m. so ga slovesno dvignili v cerkveni stolp. — Ondotni rodoljubi so osnovali tudi dne 18. aprila posojilnico. Opaža se, da se Velikolaščani zadnji čas prav marljivo gibljejo.

— **»Gorenjski Sokol«** ima svoj prvi občni zbor v nedeljo dne 3. maja v Kranju

— **Vojaška vest.** Prvi bataljon 27. pešpolka v Gradci je prestavljen v Ljubljano, v Gradec pa je odšel dosedaj v Ljubljani bivajoči 3. bataljon tega polka. Nagla premestitev prvega bataljona iz Gradca izvršila se je, ker se je moštvo tega bataljona in v Gradci se nahajajočega bosenskega bataljona, večkrat spoprijelo in so se ponavljali krvavi pretepi.

— **»Trgovsko in obrtno podporno društvo«** snujejo v Gorici. To društvo naj bi imelo namen privabljati v Gorico slovenske trgovce in obrtnike, ki naj bi si z podporo rečenega društva opomogli in postali trdni steber Slovenstva v Gorici. Zavedni in složni Goričani so nam porok, da bo to društvo vspešno delovalo.

— **Ljubljanske okrajne bolniške blagajne** občni zbor bo dne 30. t. m. ob 7. uri zvečer v mestni dvorani.

— **Edengoldinarskih bankovcev** se je do konca marca 1896. vzelo iz prometa in uničilo za 56,912.529 gld. V prometu jih je še za 970 832 gld. Vseh teh bankovcev se je l. 1894. izdalo za 57,883 361 gld.

— **V mestno hranilnico v Novem mestu** je meseca marca 1896. vložilo 106 strank 21.149 gld. $42^1/_2$ kr. Izposojilo se je 25 strankam 13.920 gld.

Boj mej ribami sabljačami.

Nedavno zapazili so na parniku, ki vozi vsaki dan redno med luko San Pedro v Kaliforniji in okoli trideset milj oddaljenim otokom Santa Karolina hud boj mej somovo samico in ribo sabljačo. Jedno milje od parnika vzdignil se je meglen hribec, ob čegar vznožji je črn rep tolkel ob vodo.

Som se je obrnil, toda druga riba ni nehala tolči ob vodo, konečno pa je bruhnila morsko vodo od sebe ter izginila pod površjem. Riba sabljača je tolkla s svojim dolgim, ojstrim, špičastim repom (mečem) ob soma, dokler ga ni zadela na občutljivo mesto ter ga tako premagala.

Taki boji niso nič nenavadnega. Ribiči loveči some, imajo pogostoma priliko opazovati na telesu ubitih somov rane, katere je prizadela riba sabljača. Zadnja navadno napada, a redko se ji posreči umoriti soma. Tudi med ribami sabljačami pogostoma nastanejo taki boji. Ob nekem drugem obrežji zapazila sta lani dva ribiča dve ribi sabljači vzdigniti se iz morja. Videla sta, kako sta ribi plavali po vodi ter nazadnje v dotiko prišli. Boj je nastal naposled. Ribi sta tolkli z repom jedno drugo. Toda dvoboj se jima ni posrečil in zato sta šli narazen. Jedna ranila je drugo z repom pod očesom, drugi se udarec ni posrečil. Zategadelj skušala je druga ubežati, toda prva jo je nato prebodla s svojim repom. Repa ni poprej potegnila iz telesa, dokler ni druga riba nehala plavati. Zmagalka popustila je boj. Premagano ribo navadno vlove ribiči. Strašne so rane umorjene ribe, katere je prizadela riba zmagalka. Te rane so dokaz, da mora biti moč repov velikanska.

Rep tvori koščen, ojster podaljšek. Zgornje čeljustje nima zobov. Spodnja čeljust je trda ali koščena. Riba sabljača je s svojimi velikimi, naprej stoječimi očmi in s svojim veslu podobnim, močnim repom prava podoba hitrosti in vstrajnosti. Kadar plava po morju z največjo hitrostjo, tedaj zamore s svojim repom predreti lesen ladjin rilec, akoravno bi bil slednji okovan z bakrom.

Na parniku „Dreadnought“ opazili so boj med temi ribami. Kmalu nato opazili so luknjo v ladiji in so morali zategadelj veslati proti luki. Zdaj še le so videli, da je riba sabljača s svojim repom predrla zunanje bakreno okovje in ob jednem parnikovo steno, ki je bila narejena iz debelega hrastovega lesa. Predrla je vso steno ter poleg tega še sod, ki je bil v parniku ob steni. Rep se je zlomil ter po nekoliko služil luknji v zamašek.

Sto jednakih slučajev bi še lahko našteli. Neki drugi parnik je riba sabljača tako prizadela, da se je potopil.

Ob kalifornijskem obrežji nahajajo se tri vrste rib sabljač: kiphius gladins, petrap turns albidus, histopharus. Nedavno našli so ob obrežji ne daleč od San Diego belega Tetraptuna, ki je meril šest čevljev na dolžino. Del njegovega repa je bil zlomljen. Najbrž je žival del repa zgubila v boju z ribo sabljačo, žival je imela namreč šest palcev globoko rano.

Jako malo je znano o mladičih rib sabljač. Niso še opazili ob kalifornijskem obrežji mlado ribo sabljačo. Živali se drže posebno obrežja pri Los-Angelskih otokih. Zasledujejo druge ribe, ki jim služijo v hrano. Nikdar ni število njih toliko, da bi se ribiči potrudili jih zasledovati. „Am. Slov".

— **Ivan Metod Solnce.** V Afriko, Tangier v državi Marocco odpeljal se je 11. aprila iz New Jorka gosp. Ivan Metod Solnce, župnik fare sv. Matevža v St. Paulu, Minn. — Obiskal bode Marocco in Španijo ter se potem skozi Neapol in Rim podal v svojo domovino na Kranjsko. Prečastiti gospod gre po devetletnem trudapolnem delu iskat si zdravja počitka pod milim južnim domačim nebom.

— **Nemški cesar** na Dunaju ni bil skop z redi. Podelil je 150 avstrijskim častnikom razne rede.

— **Upor v graški klavnici.** V graški klavnici so se mesarski pomočniki uprli službo izvršujočemu živinskemu zdravniku. Pretili so mu z noži. Policija je dva kolovodji zaprla.

— **Do smrti mučen.** V Reiflingu na Gorenjem Štajerskem je 70letni užitkar Franc Taferner umrl čudne smrti. Kmetica, ki bi mu bila morala v bolezni streči, ga je pustila brez zdravnika. V postelji ga je polivala z mrzlo vodo in pretepala. Starec je s težavo ušel jej iz hiše in drugi dan so potem našli mrtvega na polji.

— **Knezi Andrassy.** Sedaj se govori, da bode starša rodbina grofov Andrassyjev povzdignena v knežji stan. O tem se je že o svojem času govorilo, ko je bil bivši minister vnanjih stvarij grof Julij Andrassy šel v pokoj. O rodovini Andrassy se pripoveduje, da se je nahajala že za časa kralja sv. Štefana in izvira od nekega hrabrega vojaka Andreja po imenu

— **Dinamitni napad v Lizboni.** V soboto zvečer je neki bogat lizbonski tovarnar peljal se iz tovarne. Pod njegovim vozom se je razletela nastavljena bomba. Raztrgala je tovarnarja in kočijaža.

— **Visoka starost.** Ruski listi poročajo o delavcu Ivanu Fedaroviču Kuzminu, ki je bil 1757. leta rojen za časa vlade carice Elizabete Bil je ta starec kočijaž pri nekem grofu. Ker je grofovsko rodbino razžalil, so ga v 86. letu poslali v Sibirijo, ker je ostal do 1891. leta. Kuzmin, ki ima sedaj 139 let, še dobro vidi in sliši in si še sam služi kruh

— **Velek požar** je uničil mesto Ghetho v Indiji. Pogorelo je nad 300 hiš. 4000 ljudji je brez strehe.

— **Zaradi trgovine z dekleti** zaprli so sedaj na Dunaju bivšega poštnega asistenta Filomena Zalewskega, kateri je bil obsojen ob svojem času v osemletno ječo, ker je bil na pošti poneveril 151 000 gld. Sedaj je pa dekleta nakupoval za zloglasne hiše v Odesi.

— **Poskušeni ropni umor.** V Hernalsu na Dunaju je žena nekega hišnika Frauberger napala jedno v dotični hiši stanujočo sedemdesetletno žensko in jo hotela z vrvjo zadušiti, da bi jo oropala. Stara žena je bila za časa jela klicati na pomoč in so ljudje prihiteli. Napadovalka je ubežala.

— **Hranilnica v konkurzu.** V Djakovem na Hrvaškem bode hranilnica napovedala konkurz. Vsa prizadevanja, da bi hranilnico rešili, so bila zaman

— **Pogorela je žičarna v Jolietu v Ameriki.** Vsled tega je 800 mož ob delo. Ogenj je nastal na dosedaj še neznan način in se je širil na junaškem delovanju ognjegascev. Zguba na poslopju, blagu in strojih znaša okrog 100 000 dolarjev, med tem ko dosega zavarovalnina znesek 175 000 dolarjev. Torej ne bo zadela škoda družbe, ampak delavce, kajti mnogi bodo za več mesecev brez dela Pravijo, da bodo na razvalinah postavili kmalu novo, še lepšo tovarno.

— **Eksplozija najgroznejše vrste** se je prepetila v Laflin-Randa mlinih za smodnik v Riftonu v Ameriki. Ubilo je pri peči pet oseb, katere so bile tačasno na delu v smodnikovi osuševalnici, njih trupla so bila razdrobljena na kosce in le s težavo so jih skupaj spravili in spoznali.

— **Uživanje Kathreiner-Kneippove sladne kave** postaja vedno bolj splošno, in z veseljem opazujemo, da se je ta zdravi izdelek udomačil skoraj že pri vseh družinah. Mnogi pijejo Kathreinerjevo kavo že čisto, brez primesi bobove kave, kar ugodno upliva tako na zdravstvene razmere, kakor na varčnost pri gospodinjstvu Resničen je izrek, da si dobra stvar vsem predsodkom navkljub nazadnje vendar le veljavo pribori; to se je sijajno pokazalo pri Kathreinerjevi kavi Da se je pa taki hitro udomačila skoraj pri vseh javnih zavodih, pripisati je tudi temu, do so ravno v novejšem času mnogo sloveči in skušeni zdravniki občinstvo opozorili na škodljivost priljubljene bobove kave odstrani, ako se jej primeša Kathreinerjeve sladne kave, in da se s tem nje prijetni okus ne zmanjša, in prav to je omogočilo prekucijo v rabi vsakdanje kavine pijače. Ta preobrat, ki je domači sladni kavi do veljave pripomogel, je pa tudi v korist naši obrtnosti in našemu kmetijstvu

Loterijske srečke.

V Brnu dne 22. aprila t. l.: 43, 42, 37, 5, 46.

Na Dunaji dne 18. aprila t. l.: 33, 58, 90, 83, 39.

V Gradci dne 18. aprila t. l.: 34, 6, 78, 77, 9.

Krasni uzorci se pošiljajo zastonj in poštnine prosto na zasebne naročnike. Zelo obširne uzorčne knjige, kakor jih še ni bilo, dobe **krojači** nefrankovane. (11)

Blago za obleke.

Peruvien in **dosking** za visokočastito **duhovščino**, predpisano blago za **c. kr. uradniške uniforme**, za **veterance, požarne brambe, telovadce, livreje**, sukno za **biljarde** in **igralne mize, prevlake za vozove.** Največja zaloga štajerskega, koroškega in tirolskega **lodna** za gospe in gospode po prvotnih tovarniških cenah in v takih izbirah, da jih 20kratna konkurenca ne zamore nadomestiti. Največja izbera ogrinal **za dame** v najmodnejših barvah, perilno blago, potne pléde od 4 do 14 gld. **Krojaške potrebščine** (podvlaka, gumbe, šivanke, sukanec itd.) Vredno, pošteno, trpežno, čisto volneno sukneno blago in ne cene cunje, ki niti niso vredne **krojaškega dela**, priporoča:

JAN. STIKAROFSKY,

v Brnu (središče avstrijske suknene trgovine).

Največja zaloga sukna v vrednosti ½ milijona goldinarjev.

Pošilja se le po povzetji.

Svarilo! Agentje in krošnarji radi prodajajo svoje malovredno blago pod imenom „Stikarofsky". Da se takim **sleparijam** v okom pride, javim, da tem ljudem sploh svojega blaga ne prodajam.

Kathreiner-
KNEIPPOVA SLADNA KAVA
je kot
primes k bobovi kavi
edino zdrava
kavina pijača.

Dobi se povsod, pol kile za 25 kr.

Svarilo! Zaradi ničvrednih ponarejenih izdelkov je treba paziti na izvirne zavoje z imenom:

Kathreiner

Tržne cene.

V Ljubljani dne 15. aprila 1896. Pšenica gld. 8 — kr., rž gld. 7·50 kr., ječmen gld. 6·50 kr., oves gld. 6 80 kr., ajda gld. 7·40 kr., proso gld. 6·30 kr., turšica gld. 5·40 kr., leča gld. 11 — kr., grah gld. 10·— kr., fižol gld. 12·— kr. (Vse cene veljajo za 100 kgr.)

Izvrstni

krtačar voljne

(Kardenschleifer) (1)

kateri je posebno izurjen pri

„Deckelkarden patent Ashworth“

išče se po prav ugodnimi pogoji.

☞ Le na tiste se bo ozir jemalo, kateri so kakega slovanskega jezika zmožni. ☜

Vprašanja naj se pošiljajo na uredništvo „Novic“ pod naslovom **D. Kr. 200.**

Louis Kuhne

mejnarodni zavod (1)
za zdravljenje brez lekov in operacij v Lipsiji.

Ustanovljen 10. oktobra 188[illegible]. leta, razširjen leta 1892.

Svet in pojasnila za vse bolezni, tudi pismeno, kolikor mogoče.

V zalogi Louis Kuhne, Lipsija, Flossplatz 24, je izšlo in je za dobiti od **založnika** proti pošiljatvi denarja ali po poštnem povzetji, kakor tudi skozi vse knjigarnice:

Louis Kuhne, Novo zdravilstvo. Učna knjiga in svetovalec za zdrave in bolne, 18. nemški natis (45.000) 486 strani, 8⁰ 1896. Cena 4 marke, vez. 5 mark. Izšlo je v 15 jezicih.

Louis Kuhne, Ali sem zdrav ali bolan? En poskus in svetovalec za vsacega. 13. nemški natis 1896. Cena 50 vinarjev. Izšlo v 9 jezicih.

Louis Kuhne, Otročja vzgoja. Varstveni klic na vse stariše, učenike in izgojitelje. Cena 50 vinarjev.

Louis Kuhne, Kolera, driska in enake bolezni, njih izvir, zdravljenje brez leka in ozdravljenje. Cena 50 vinarjev.

Louis Knhne, Preiskavanje znamnjev na obrazu. Učna knjiga novega načina preiskavanja, lastna iznajdba. S veliko podobami. Cena 6 mark, eleg. vezano 7 mark.

Louis Kuhne, Naznanila ozdravljenja iz svoje skušnje. Brez zdravil in operacij s pojasnilom, 25 natis. Zastonj.

C. in kr. privilegovani

aparati v ohranjenje piva.

Taisti so za **gostilne** in **domačo porabo** neizogibno potrebni in imajo to prednost, da pivo **brez umetnega dovažanja ogljikove kisline** ostane **cele tedne** sveže in okusno. Njihova uporaba je jako priprosta.

Poskusi teh preskušenih aparatov so dokazali, da se pivo

od začetka, do zadnjega kozarca

enako dobro, peneče in čisto ohrani. (22—4)

Cenike z navodilom pošilja izdelovatelj:

Albin C. Achtschin star. v Ljubljani

Gledališke ulice št. 8.

Priznalno pismo: (8)

Poslani mi aparat za ohranjenje piva sem poskusil in moram priznati, kot izvrstno in potrebno za vsakega kdor ima pivotoč, kjer je v resnici čez 8 dni piva lepša in boljša kot prvi dan, ko se jo hrani v aparat in moram takega le pridoročati.

Postojna, 6. aprila 1896.

Z velespoštovanjem **G. Pikel.**

Odgovorni urednik: August Pucihar. — Tisk in založba: J. Blasnikovi nasledniki.